

SEKSUALNO OBRAZOVANJE 4: Kako je Estonija u 10 godina srezala spolne bolesti i maloljetničke trudnoće

Piše: Branka Stipić | 04/01/2022

U razdoblju od 1984. do 1988. samo je 14 posto estonskih osamnaestogodišnjaka koristilo kondom pri prvom seksualnom odnosu, a u razdoblju od 1996. do 2000. godine taj je udio narastao na 37 posto. Broj osoba zaraženih HIV-om u deset je godina pao za tri i pol puta. Broj osoba zaraženih sifilisom u populaciji od 15 do 24 godine je od 1998. do 2009. godine pao sa 354 na šest, a broj zaraženih gonorejom u toj dobnoj skupini u istom razdoblju pao je sa 750 na 62. Stopa pobačaja među tinejdžerkama od 15 do 19 godina u istom je razdoblju pala za 61 posto.

Razlog? Estonija, bivša sovjetska republika, od 1991. samostalna država s 1,34 milijuna stanovnika i članica EU od 2004. uvela je 1996. godine novi školski kurikulum u koji su, prvi put, uključene teme seksualnog odgoja. Motiv je bila činjenica da je početkom devedesetih godina seksualno i reproduktivno zdravlje mladih Estonaca bilo na niskoj razini. Glavni problemi bili su mala upotreba pouzdanih metoda kontracepcije, visoka stopa neplaniranih trudnoća i pobačaja te nagli rast spolno prenosivih bolesti.

Sa seksualnim obrazovanjem razvili i mrežu klinika za mlade

Humanistički studiji (Human Studies), predmet u okviru kojega je uvedeno seksualno obrazovanje, bio je obavezan za učenike osnovnih škola, dok su srednjoškolci mogli birati hoće li ga slušati. Seksualno obrazovanje nešto se brže i ranije proširilo u školama među populacijom estonskog govornog područja, dok je kod onih s ruskog govornog područja taj proces bio nešto sporiji.

Paralelno s uvođenjem seksualnog obrazovanja u škole razvijana je i mreža klinika za mlade. Komparativna studija tinejdžerskih trudnoća – djevojaka od 15 do 19 godina – u Europskoj uniji pokazala je da je u prvom desetljeću ovog stoljeća Estonija bila zemlja s najbržim padom takvih trudnoća među svim zemljama članicama. Djevojčice su u školi dobile važno znanje o svom seksualnom zdravlju i koristile su učinkovite metode kontracepcije.

Program seksualnog obrazovanja kroz Humanističke studije obično počinje u četvrtom razredu osnovne škole. Od četvrtog do šestog razreda obavezne teme su pubertet, seksualni identitet, plodnost, trudnoća, siguran seks i spolno prenosive bolesti. Od sedmog do devetog razreda uči se o odnosima, ljubavi, spolnom odnosu, kontracepciji i seksualnom nasilju.

Nastavni plan i program osmišljen je u suradnji sa organizacijama International Planned Parenthood Federation iz Danske, Finske, Norveške i Švedske. U seksualno obrazovanje uključene su i brojne nevladine organizacije koje organiziraju seminare o seksualnom zdravlju, javne obrazovne kampanje, nude internetsko i telefonsko savjetovanje kojima je cilj spriječiti tinejdžerske trudnoće i spolno prenosive bolesti.

Trošak seksualnog obrazovanja po učeniku manji od 50 dolara

Učitelji su dobili dodatnu edukaciju da bi mogli predavati teme iz seksualnog odgoja koju je financirao Nacionalni institut za razvoj zdravlja. S godinama, teme su se proširile i na rodnu ravnopravnost te na pitanja dejtanja, nasilja i partnerskih odnosa. Estonska vlada na obrazovanje troši 4,7 posto BDP-a, isto k

oliko je 2017. potrošila i Hrvatska, no hrvatski rezultati tog ulaganja nisu niti približno onakvi kakvi su u Estoniji. I što je najbolje, trošak estonskog seksualnog obrazovanja po učeniku je manji od 50 dolara, a u taj trošak uključena je i edukacija nastavnika kao i njihove plaće, propagiranje programa, edukativni materijali i svi ostali troškovi. Dokaz da uvođenje seksualnog obrazovanja u nastavni proces za državu ne mora biti nimalo skupa priča, a **benefiti uložnog su nemjerljivi** kao zdravstvena preventiva i preventiva različitih oblika nasilja

Što mladima nude estonske klinike za mlade

- 1☞ *Konzultacije o spolno prenosivim infekcijama, liječenje i konzultacije, dobrovoljno i anonimno savjetovanje i testiranje na HIV te cijepljenje i savjetovanje protiv HPV-a*
- 2☞ *Konzultacije o kontracepciji: informiranje i savjetovanje o kontraceptivima, izdavanje recepata za kontracepcijska sredstva i umetanje kontracepcijskih sredstava*
- 3☞ *Savjetovanje o seksualnom i reproduktivnom zdravlju: psihoseksualno savjetovanje, dijagnostiku trudnoće i upućivanje na prenatalnu njegu ili siguran pobačaj, psihološko savjetovanje, savjetovanje za žrtve seksualnog nasilja*
- 4☞ *Satovi seksualnog odgoja u školama ili klinikama*
- 5☞ *Web i internet savjetovanje: informacije o pubertetu, intimnim odnosima, seksualnosti, trudnoći, kontracepciji i spolno prenosivim bolestima, . Na web stranici mladi ljudi nalaze informacije o pubertetu, intimnim odnosima, seksualnosti, trudnoći, kontracepcijskim sredstvima i spolno prenosivim bolestima te internetsko savjetovanje kroz odgovore na anonimna pitanja*

U **analizi** troškova seksualnog odgoja u šest zemalja autori otkrivaju zašto je taj trošak u Estoniji relativno malen. Bitno je da takva edukacija bude sveobuhvatna, unutarnastavna i da se provodi u velikom opsegu jer to bitno smanjuje troškove po učeniku. Nadalje, u Estoniji nije trebalo puno novca uložiti u kampanju za propagiranje programa jer je javnost od početka relativno lako prihvatila ideju o uvođenju seksualnog obrazovanja u škole budući da ono nije bilo neko posebno osjetljivo pitanje. Ljudi su naprosto shvatili da je i taj segment obrazovanja potreban. Za razliku od Estonije, u Keniji i Indoneziji uvođenje seksualnog obrazovanja bilo je izuzetno skupo zbog malog obuhvata učenika i jakog otpora pojedinih društvenih grupa.

Uostalom, trošak uvođenja seksualnog obrazovanja teško je izdvojiti od uštede u zdravstvu, što su potvrdile brojke drastičnog pada spolno prenosivih bolesti i pobačaja. U konačnici, može se samo pretpostaviti da je seksualno obrazovanje u stvari Estoniji uštedjelo nešto proračunskog novca jer je liječenje ozbiljnih bolesti sigurno skuplje nego održavanje nekoliko lekcija o tome kako se od njih zaštititi. Što je najbolje, znatan dio novca za uvođenje seksualnog odgoja Estonija je dobila od Svjetske banke i susjednih zemalja, dakle nije morala duboko zagrabiti u vlastiti državni proračun.

*U sljedećem nastavku: **Zašto Romi u Hrvatskoj traže uvođenje seksualnog obrazovanja u škole***
*Prethodni članak o posljedicama nedostatka seksualnog obrazovanja u školama, nasilju, rizičnim ponašanjima, širenju zaraznih bolesti, seksizmu i mizoginiji pročitajte **OVDJE***
*O benefitima koje zahvaljujući seksualnom obrazovanju u školama imaju Nizozemska, Švedska, Portugal, Francuska, Njemačka..., možete pročitati **OVDJE***
*O desetljećima borbe za znanje o temeljnim činjenicama iz područja ljudske seksualnosti možete pročitati **OVDJE***

Serijal "SEKSUALNO OBRAZOVANJE: Desetljeća borbe za znanje o temeljnim činjenicama" ostvaren je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama